

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКИХ СТОСУНКІВ ЗА ДОБИ ДИРЕКТОРІЇ

Одним із важливих напрямків зовнішньополітичної діяльності урядів УНР у 1919–1920 років було налагодження порозуміння з країнами Балтії і розвиток українсько-білоруського співробітництва.

Директорія УНР відразу ж після перемоги антигетьманського повстання взяла курс на поступову підготовку білоруського національно-патріотичного керівництва до сприйняття ідеї федеративного об'єднання БНР з Україною. Уже 6 січня 1919 року МЗС УНР звернулося до білоруського генерального консула в Україні Базаревича з проханням довести до відома коаліційного уряду соціал-демократа А. Луцкевича ноту Директорії, в якій містився заклик до білоруського народу щодо підтримання добросусідських, дружніх, приязних зносин з Українським народом, з УНР. У ноті висловлювалася готовність прийняти представників білоруського уряду в Києві й натомість вислати до Білорусі власних. Українське керівництво не знало, що ще 22 грудня 1918 року уряд БНР «для зав'язання постійних братніх відносин» призначив члена Білоруської Ради соціал-демократа Аркадія Смолича Надзвичайним послом в УНР з правами вести переговори, підписувати умови і робити позики від БНР. Але з огляду на більшовицький наступ А. Смоличу не вдалося дістатися до Києва, тому 23 травня 1919 року Надзвичайним Послом БНР при Уряді УНР уряд А. Луцкевича призначив добре ознайомленого з українськими реаліями О. Цвікевича, який тоді перебував з дипломатичною місією в Берліні [1, с. 175].

Непоступливість Варшави в питанні визнання БНР призвела до розколу Білоруської Ради на сесії у Мінську 12–13 грудня 1919 року білоруські есери виступили проти курсу соціал-демократів і соціалістів-федералістів на державне об'єднання з Польщею і висунули гасло боротьби на два фронти – проти польської окупації й більшовицької влади. У травні 1920 року «Найвища Рада» уклала з Варшавою договір, за яким Білорусь мала увійти на засадах автономії до складу відновленої в кордонах 1772 року Речі Посполитої. Таким чином, ніким юридично не визнана БНР, яка не контролювала жодного кілометра національної території й не мала навіть власної регулярної армії, наприкінці 1919 року отримала два парламенти і два уряди, що здійснювали абсолютно різну зовнішню політику і не менш вражаючим було й те, що як уряд А. Луцкевича, так і уряд В. Ластовського підтримували тісні союзницькі стосунки з Радою Народних Міністрів УНР, навіть після підписання Варшавського договору у квітні 1920 року між УНР і Польщею [2, с. 78].

Пропольська «Найвища Рада БНР» відразу ж після створення,

15 грудня 1919 року надіслала Директорії УНР і «всьому братньому Народу Українському своє перше привітання і гарячі побажання, щоб зусиллями кращих людей Україна швидше відбудувалася обіч з своєю північною сестрою Білоруссю» [2, с. 80].

У голови Надзвичайної дипломатичної місії УНР до країн Балтії В. Кедровського, який 9 січня 1920 року прибув до Риги, склалися дружні стосунки з полковником Костянтином Єзавітовим – головою «Військово-дипломатичної місії БНР у Латвії й Естонії» від уряду А. Луцкевича. Білоруська місія користувалася каналами української для відправлення своїх кореспонденцій та обмінювалася з нею пресовими й інформаційними матеріалами. 27 березня 1920 року К. Єзавітов привітав В. Кедровського у зв'язку з визнанням Латвією УНР, а 6 квітня звернувся до глави місії УНР з листом, у якому передав побажання свого уряду і білоруських політичних партій укласти з Україною політичну хартію, щоб мати можливість спільно боротися від спільних ворогів. Повноваження на переговори у цій справі мав представник білоруського уряду при уряді Латвії. Пропозиція залишилася без відповіді з боку керівництва УНР [1, с. 179].

Уряд УНР продовжував кредитувати на пільгових умовах Раду Народних Міністрів БНР та її міжнародну діяльність.

Оскільки формування білоруських військових частин на території УНР було справою великої державної ваги і вимагало значних фінансових витрат, МЗС передало її 15 жовтня 1920 року на розгляд Симона Петлюри. Через 8 днів Голова Директорії і Головний Отаман продиктував своє рішення керуючому справами, на нашу думку, його варто процитувати докладніше. «Справу з формуваннями білоруськими на терені України вважаю, як і раніше, можливою, але через брак грошей, зараз практично нездійсненою» [3, с. 18].

10 листопада 1920 року на Правобережжі розпочався широкомасштабний контрнаступ Червоної Армії, й українські війська, кинуті напризволяще своїми польськими союзниками, змушені були через 11 днів відступити за Збруч. Ідея федеративного об'єднання Білорусі з Україною, як і наприкінці 1918 року, залишилася нереалізованою. Сподівання «Найвищої Ради БНР», яка влітку 1920 року даремно домогалася від польського уряду проголошення незалежності країни й запровадження над її територією протекторату Ліги Націй, на принаймні федеративне об'єднання з Польщею розвіялися після укладення 12 жовтня 1920 року у Ризі попередніх умов польсько-радянського мирного договору. Як зазначалося в меморандумі іншого білоруського уряду В. Ластовського від 27 жовтня 1920 року, «приєднання найкультурніших західних частин Білорусі до Польщі не лише послужило би збагаченню Польщі, але й зовсім б усе економічне життя Балтики, зі складу котрої була б вирвана одна з найкрупніших складових її частин, з усіма транспортними шляхами,

що проходять через неї» [3, с. 19]. Самостійницький білоруський уряд логічно передбачав, що у такому разі «створення Чорноморсько-Балтійського економічного союзу мало б упасти, ізолюючи Балтику й Чорноморське узбережжя в самостійні економічні організації й висуваючи економічний союз Росії та Польщі», як це загалом і сталося після польсько-радянського порозуміння.

Список використаних джерел

1. Матвієнко В., Головченко В. Історія української дипломатії ХХ століття у постатях : Монографія. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. 266 с.
2. Яцюк М. В. Формування Директорією УНР основних засад зовнішньої політики (кінець 1918–1920 рр.). *Вісн. Харк. ун-ту. Історія України*. 1998. Вип. 2 (№ 401). С. 77–85.
3. Бондзик В. Україна-Білорусь: Еволюція взаємовідносин. *Республіканець*. К.; Львів, 1995. № 1–2. С. 17–20.

Юлія Глібчук

РОМАН Ф. ГЕРБЕРТА «ДЮНА» ЯК ПОЄДНАННЯ РІЗНОМАНІТНИХ ДИСКУРСІВ: РЕЛІГІЯ, ЕКОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ

Роман Френка Герберта «Дюна» став відомим не лише завдяки статусу першої космічної опери, але й завдяки своєму складному сюжетові, який об'єднав ті сфери людського буття, навколо яких формуються культури: релігія, політика та екологія. Зрозуміло, що такий роман міг бути написаний лише людиною, яка глибоко досліджувала кожен з цих аспектів, а також їх взаємозв'язок.

«Цикл романів “Дюна” можна впевнено позиціонувати як новітню філософську течію, алегоричне світосприйняття, передбачення майбутнього сучасної людської цивілізації» [4, с. 479].

У роки, коли Ф. Герберт писав «Дюну», релігія була рідкісною гостею в науково-фантастичних творах про майбутнє, а якщо і з'являлася, то на задвірках, чисто номінально: оскільки вважалося, що люди майбутнього перестануть вірити у будь-що, що науково неможливо підтвердити. На відміну від багатьох письменників-фантастів свого часу, Ф. Герберт не вірив, що релігія є застарілою інституцією, а натомість буде тим інструментом, що й надалі матиме неймовірну владу над людством.

Трактування релігії у романі теж відрізняється своєю ідентичністю: інший світ, без образів якого не обходиться жодна релігія, письменник фактично